

φόβον, ὅτι δὲν θὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν. Ἡ θύρα μόνη τοῦ σταύλου μᾶς ἐχώριζεν ἀπ' αὐτῶν. Τὴν αὐγὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν ἢ σιωπῇ, ἀλλ' ἐζήκολούθει ἐντὸς τοῦ χωρίου ὁ θόρυβος. Πόσον βραδέως αἱ ὄραι παρήρχοντο! Ὁὐ ἐπανεῦθον οἱ Τούρκοι πλησίον μας; Ὁὐ τοὺς ἔχωμεν καὶ τὴν νύκτα πάλιν; Ἡσθάνομεθα πάντες ὅτι δὲν ἠδυνάμεθα ν' ἀνθέξωμεν πλειότερον. Πρὸς τὸ ἐσπέρας τοὺς ἠκούσαμεν εἰς τὴν αὐλὴν, ἐτοιμαζομένους πρὸς ἀναχώρησιν, καὶ ἐκρατοῦμεν τὴν ἀναπνοὴν μας περιμένοντες τὴν ἐλπίζομένην ἀπομάκρυνσίν των.

Ἐκεῖ, ἀκούομεν αἴφνης πλησίον τῆς θύρας βροντώδη Τούρκου φωνήν.

— Ἄς ἴδωμεν πρὶν φύγωμεν, τί ἔχει εἰς αὐτὴν τὴν ἀποθήκην.

Ἐκαμα τὸν σταυρὸν μου. Κρύος ἰδρώς μὲ περιέχουσε.

Ἡ θύρα τοῦ σταύλου ἔτριξε καὶ ἠνοιχθη, καὶ εἰς τὸ ἀνοιγμά της εἶδον Τούρκου μορφὴν φοβεράν. Ἐκράτει ξίφος γυμνὸν εἰς τὴν μίαν χεῖρα, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ράβδον, καὶ ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς ράβδου ἐκρέματο λύχνος, τὸ δὲ φῶς τοῦ λύχνου ἐφώτιζε τοῦ Τούρκου τὸ πρόσωπον, καὶ ὅπισθεν τῶν ὤμων τὸν ἄλλαι Τούρκων κεφαλαὶ ἔτριπτον περιέργω ἐντὸς τοῦ σκότους βλέμματά. Ἐιαθήμην κατὰ γῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ σταύλου, ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου. Χίλια ἔτη νὰ ζήσω, δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην ὀπτασίαν! Ἀναπνοὴ ἐντὸς τοῦ σταύλου δὲν ἤκουετο. Ὁ Τούρκος ἐκτείνει τὸν πόδα, προχωρεῖ ἐν θῆμα. Ἀντήχησε διὰ μιᾶς ὁ πάταγος ὑδάτων πατομένων καὶ βλάσφημος τῶν Τούρκων ἐκφώνησις. — Μόνον βρῶμαι εἶναι ἐδῶ. Δὲν ἔχει τίποτε. Πηγαίνωμεν! Ἡ θύρα ἐκλείσθη μετὰ κρότου, καὶ οἱ Τούρκοι ἀνεχώρησαν. Ἐσώθημεν! Ἐν βῆξιμον, εἰς στεναγμὸς ἠδύνατο νὰ μᾶς προδώσῃ. Ἄλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἐλυπήθη καὶ κύδωκε νὰ μᾶς διαφυλάξῃ, ἢ δὲ σωτηρία μας τὴν ὄραν ἐκείνην μᾶς ἔρανη ὡς ἀγαθὸς διὰ τὸ μέλλον οἰωνός, καὶ ἐπεριμένομεν μὲ πλειότερον ἢ δὲ θάρρος τῆς δοκιμασίας μας τὸ τέλος.

Δὲν ἐψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες μας. Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐσπέραν, ἀφοῦ ἐνύκτωσε, ἠνοιχθη τοῦ σταύλου ἢ θύρα καὶ πάλιν, ἀλλ' ὑπὸ φίλης ἤδη χεῖρός, καὶ ἦλθεν ἐν μέσῳ ἡμῶν ὁ χωρικός, τὸν ὁποῖον ὁ θεὸς μου εἶχεν ἀποστείλει πρὸς εὔρεσιν πλοίου. Πῶς ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν, πῶς ἀνεκάλυψε τὸ κρησφύγετόν μας δὲν γνωρίζω. Ἐφερε τὴν ἀγγελίαν ὅτι πλοῖον Ψαριανὸν μᾶς ἐπερίμενε εἰς ἔρημον λιμενίσκον οὐχὶ μακρὰν τοῦ χωρίου, καὶ ἦτο ἕτοιμος ὁ χωρικός νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἀμέσως πρὸς αὐτό.

Ἡ νυκτερινὴ ὄρα, ὁ φόβος τῶν Τούρκων, ἢ ἄγνοια τοῦ μέλλοντος, οἱ κίνδυνοι τῆς φυγῆς, ἢ ἀνάμνησις τῶν πρώτων ματαίων περιπλανή-

σεων, πολλοὺς στεναγμοὺς τὴν ὄραν ἐκείνην ἐγέννησαν. Ἄλλ' ἂν ἐμένομεν, ὁ ὄλεθρος ἦτο βέβαιος σήμερον ἢ αὔριον, ἐνῶ φεύγοντες ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ σωθῶμεν. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ἢ φυγὴ καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ χωρικοῦ. Κρατοῦμενοι τὰς χεῖρας καὶ βιαζόμενοι ἐν σιωπῇ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου, πρὸς τὸ ἀντίθετον τῆς εἰσόδου μέρος. Ἐφεύγομεν τὴν πύλην ὑποπτευόμενοι ὅτι ἐφρουρεῖτο ὑπὸ Τούρκων. Ὁ ὀδηγὸς μας εἶχε λάβει τὰ μέτρα του. Εἰσήλθομεν ἐντὸς οἰκίας ἐρήμου διὰ νὰ δραπετεύσωμεν ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, διεκρίνετο ὅμως ἐκ τοῦ παραθύρου τὸ κρημνωδὲς κάτω ἔδαφος. Ἐκρεμάσθη σχοινίον καὶ κατέβην πρῶτος ἐγώ. Ἐδεσα εἰς τὴν ζώνην μου τὸ σχοινίον καὶ τὸ ἐκράτουν ἐκ τῶν χειρῶν, ἐνῶ μὲ κατεβίβαζον οἱ ἄνωθεν. Κατήλθον κατόπιν οἱ λοιποὶ ἄνδρες ἀνὰ εἰς, καὶ ἐπεριλάβομεν ἔπειτα τὰς καταβιβαζομένας γυναῖκας καὶ παιδιά. Τελευταῖος ἐπήδησεν ὁ χωρικός, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς μας, καὶ ἤρχισεν ἢ νυκτερινὴ ὁδοιπορία. Ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη, ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐκόλος ὁ δρόμος, ὅταν μὲ τὸν στόμαχον κενὸν καὶ τὴν καρδίαν τρέμουσαν, φεύγῃς εἰς τὸ σκότος, μὴ γνωρίζων ποῦ πηγαίνεις, καὶ φοβεῖσαι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μὴ φανῶσιν οἱ Τούρκοι, καὶ ἔχεις γέροντας καὶ γυναῖκας καὶ παιδιά μικρὰ εἰς τὴν συνοδίαν σου.

[Ἐπιτελεσθῆναι.]

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΤΑ ΗΘΗ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

κατὰ τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις.

[Μετάφρασις τῆς δεσποινίδος Ἐλίτζης Σ. Σούτσου].

Συνήχεια καὶ τέλος, ἰδὲ σελ. 39.

Ὁ Αὐγουστος Φορέλ παρατήρησας τοὺς καινοτέρους μύρμηκας ἐν Ἑλβετίᾳ κατέστησε γνωστὰς λεπτομερεῖας τινὰς περιεργοτάτας περὶ τῶν ἠθῶν αὐτῶν. Ἐν τοῖς ἀγροῖς κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ ὁ αἱματόχρους μύρμηξ (fourmi sanguine), τὸ τολμηρὸν ζώφιον, τὸ ὁποῖον ὑποδουλοῖ τοὺς καστανοὺς μύρμηκας (fourmis brunes). Εἰς τὰ αὐτὰ μέρη κατοικεῖ ὁ μύρμηξ τῶν λιμῶνων (fourmi des prés) ὁ μηδὲμίαν ἐπικουρίαν παρ' ἄλλων ζητῶν. Τὰ δύο ταῦτα εἶδη διάκεινται ἐχθρικῶς, ἐὰν δὲ τυχὸν αἱ φωλεαὶ των εὔρεθῶσι πλησίον, ὁ πόλεμος γίνεται ἀδιάλειπτος. Εὐκινητότεροι ὄντες καὶ ἀνδρείοτεροι τῶν ἄλλων, οἱ αἱματόχροες ἐπιτίθενται σύσσωμοι καὶ μάχονται μετ' ἀναμφισβητήτου ὑπεροχῆς, σχεδὸν πάντοτε δὲ νικῶσι, διώκουσι δὲ τοὺς φεύγοντας καὶ γενόμενοι κύριοι τῶν βομβύκων, τοὺς ὁποῖους οὗτοι προσπαθοῦσι νὰ σώσωσι, τρώγουσι τὰς ἐν αὐταῖς νύμφας.

Πάντες οἱ παρατηρηταὶ θαυμάζουσι τὴν ὀρμὴν τῶν μυρμηκῶν ἐν τῇ πάλῃ. Ἄτομα κατ' ἀρχὰς δειλὰ καὶ ἀτολμα, ἐρεθίζονται κατ'

ὀλίγον καὶ ἐπὶ τέλους κατεγόμενα ὑπὸ εἶδους μανίας ἐπιτίθενται καὶ κατὰ τῶν ἰδίων συντρόφων. Ἄλλοι ἦττον ὀρηκτικοὶ προσπαθοῦσι ν' ἀναχαιτίσωσι τοὺς μανιώδεις ἐκείνους καὶ κρατοῦσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι οὗ ἡσυχάσωσι.

Κατὰ τὸ θέρος, ὁ Φορῆλ, ὅπως προκαλέσῃ μάχην μεταξύ ζωῦφιων ἐχθρῶν, ἔθεσε πλῆθος ἐργατῶν καὶ βομβύκων τοῦ μύρμηκος τῶν λειμώνων πλησίον φωλεᾶς αἱματοχρόων μυρμηκῶν. Οὗτοι ἤρπασαν ταχέως τοὺς βόμβυκας, ἀλλ' ἀντὶ νὰ τοὺς φάγωσιν, ὡς συνήθως, ἀπέθεσαν αὐτοὺς ἐν τῇ φωλεᾷ των, κατὰ δὲ τὸ ἐπιπλέον ἔτος οἱ αἱματοχρόες μύρμηκες καὶ οἱ τῶν λειμώνων ἔζων ἐν ἀδελφικῇ συμπνοίᾳ. Γενομένου δὲ ῥήγματος εἰς τὴν μυρμηκίαν, καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μετεκόμισαν τοὺς βόμβυκας εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ ἤρξαντο τῆς ἐπισκευῆς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου. Τότε ὁ Φορῆλ ἔθεσε παρὰ τὴν μυρμηκίαν πλῆθος μυρμηκῶν τῶν λειμώνων συλλεγέντων ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οἱ φίλοι τῶν αἱματοχρόων μυρμηκῶν ἠρνήθησαν νὰ τοὺς ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἀδελφοὺς καὶ ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν τῇ βοήθειᾳ τῶν ἄλλων. Οἱ ξένοι, πολυαριθμότεροι ὄντες, ἐπολιόρκησαν τὴν φωλεάν. Οἱ σύμμαχοι ἐννοοῦντες τὴν ἡττάν των ἐτράπησαν εἰς φυγὴν λαμβάνοντες μεθ' ἑαυτῶν τοὺς δούλους, τοὺς σκώληκας καὶ τὰς νύμφας καὶ τοὺς νεογνοὺς ἐργάτας, ἀπεκατέστησαν δὲ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Περίεργος εἶναι ἡ μυρμηκία τῶν τοιούτων συμμάχων· ἕκαστον εἶδος διατηρεῖ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον τοῦ κτίζειν, ὥστε ἡ φωλεὰ παρουσιάζει ἀρχιτεκτονικὴν σύμμικτον. Ἐπὶ τοῦ δώματος βλέπει τις συνήθως τοὺς μύρμηκας τῶν λειμώνων φέροντας ὕλικόν ἢ θερμαινόμενους εἰς τὸν ἥλιον, ἐὰν δὲ βίβῃ τις μετὰ αὐτῶν ζωῦφια ἄγνωστα ἢ τοὺς ταραζῆ ἄλλως πως, εὐθὺς καταφεύγουσιν εἰς τὰ ὑπόγεια ζητοῦντες ἐπικουρίαν. Αἰφνης παρουσιάζονται, ὡς ἐκ θαύματος, οἱ αἱματοχρόες μύρμηκες, συναπτομένης δὲ μάχης, οἱ μύρμηκες τῶν λειμώνων συμμετέχουσιν αὐτῆς τελευταίον.

Οἱ νεογνοὶ ἐργάται μανθάνουσι πρὸ παντὸς ἄλλου τὰ οἰκιακὰ ἔργα· κατ' ἀρχὰς δὲ δὲν μάχονται οὐδὲ διακρίνουσι τοὺς φίλους ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰμὴ ἀφοῦ ἀποκτήσωσι πείραν. Ὡς ἐκ τούτου, δύναται τις ν' ἀναγκάσῃ εἰς συμμαχίαν πολλὰ εἶδη διάφορα, ἀρκεῖ νὰ συλλέξῃ ἄτομα νέα. Ἐντὸς ὑαλίνου κλωβίου ἐτέθησαν νύμφαι ἀνήκουσαι εἰς ἕξ διάφορα εἶδη καὶ τριῶν εἰδῶν νέοι ἐργάται οὐδεμίαν ἔχοντες μετὰ τῶν συγγενικῆν σχέσιν. Τὰ ζωῦφια ἀπεκατέστησαν ἐν κοινῷ καὶ εἰργάσθησαν ἐκ συμφώνου· οἱ ἀρχαιότεροι τῶν μυρμηκῶν ἠνοιγον τοὺς βόμβυκας καὶ ἐβόηθον τὰ νεογνὰ νὰ ἐξέρχωνται. Οὕτως ἐγεννήθη πλῆθος ποικίλος ἐν ᾧ ἐβασίλευεν ἡ ὁμόνοια. Ἐν ἐλευθερίᾳ, οἱ τοιοῦτοι σύνδεσμοι

γίνονται μόνον μετὰ τῶν αἱματοχρόων καὶ τῶν μυρμηκῶν τῶν λειμώνων.

Αἱ δὲ σχέσεις τῶν μυρμηκῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους, τῶν ἀνηκόντων εἰς ἀποικίας διαφόρους, ἐξαρτῶνται ὅλως ἐκ τῶν περιστάσεων. Ὅταν δύο γειτνιάζουσαι μυρμηκίαι στενοχωρῶσιν ἀλλήλας, γίνεται πόλεμος καὶ μάχαι ἀλλεπάλληλοι, ἐν γένει δὲ ἐξαντλουμένοι τῶν δυνάμεων, συμμαχία ὀριστικῆ διαδέχεται τὸν πόλεμον. Δύο φωλεῶν ἔχουσῶν ἀσθενῆ πλῆθος μόνον, ἡ συμμαχία εἶναι σχεδὸν ἄμεσος. Εἰς τὴν ἐσχατιὰν μικροῦ δάσους εὐρύχωρος μυρμηκία κατεῖχεται ὑπὸ μυρμηκῶν τοῦ λειμῶνος. Ὁ Φορῆλ ἔφερε μακρόθεν ἑτέραν φωλεάν τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Καθ' ἣν ὥραν γίνονται συνήθως αἱ ἐκδρομαί, οἱ μύρμηκες τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς ἐπλησίασαν τὸ ἄλλο στρατόπεδον, ἐφονεύθησαν δὲ ἅπαντες, οἱ δὲ ξένοι βλέποντες ἐρχομένους καὶ ἄλλους ἐχθροὺς ἐπροχώρησαν κατοπτεῦντες μέχρι τῆς ἐχθρικῆς φωλεᾶς, τότε δὲ συνεκροτήθη μάχη πεισματωδέστατη, πλείστοι δὲ νεκροὶ καὶ τραυματίαι ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος. Πρὸς στιγμὴν, οἱ ξένοι μύρμηκες διέσπασαν τὰς γραμμάς τῶν ἀντιπάλων, ἐφόνευσαν δὲ αὐτοὺς ἀνήλεως. Πανικὸς φόβος κατέλαβε τοὺς κατοικοὺς τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς, ἀλλ' αἱ ἐπικουραὶ δὲν ἐξηντλήθησαν, ἐξ ὧν των ὀπῶν ἐξήρχοντο τάγματα μυρμηκῶν εἰς βοήθειαν τῶν μαχομένων, μέχρι οὗ ὑπερφαλάγγισαν τοὺς ἐχθροὺς. Ἐκ τούτων δὲ οἱ σωθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Μεταξὺ μυρμηκῶν διαφόρων εἰδῶν ὁ πόλεμος εἶναι ἐνδημικός καὶ ποτὲ μὲν ὑπόκωφος ποτὲ δὲ βίαιος, κατὰ τοὺς χαρακτῆρας. Ἐν γένει οἱ μύρμηκες οἱ ἴσας ἔχοντες δυνάμεις ἀποφεύγουσιν ἀλλήλους καὶ ἐρίζουσι μὲν ἐνίοτε συναντώμενοι, ἀλλὰ σπανίως μάχονται, αἱ δὲ σπουδαῖαι μάχαι συμβαίνουσιν εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, παρέχουσι δὲ μέγα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν αὐταῖς παρατηρεῖ τις πλείστα δείγματα τῆς νοημοσύνης τῶν μαχομένων καὶ ἀτομικὰς διαφορὰς ἐκπληκτικὰς ὡς πρὸς τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἐπιτηδεύτητα, πείθεται δὲ ὅτι οὐδαμοῦ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει ἡ ἰσότης.

Ὅταν μυρμηκία τις ἔχῃ πλῆθος μόνον ὑπερμετρον, γίνονται κατὰ τὸ ἔαρ ματαναστάσεις καὶ κτίζονται ἀποικίαι μακρὰν τῆς πρώτης φωλεᾶς· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ παλαιοὶ συγκατοικοὶ συναντῶμενοι ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους, ἀλλὰ παρερχομένου χρόνου πολλοὶ παύουσι τὰς σχέσεις καὶ γίνονται ὅλως ἀλλότριτοι. Ἄλλως τε ὁ πλῆθος μόνον ἀνανεοῦται ταχέως διὰ τοῦ θανάτου τῶν προτέρων γενεῶν καὶ τῆς γεννήσεως ἄλλων.

Ὁ Φορῆλ ἐμελέτησε μετὰ μεγίστης ὑπομονῆς τοὺς πολεμικοὺς μύρμηκας (fourmis amazones) τοὺς μὴ δυναμένους νὰ κτίσωσι μηδὲ νὰ ἀναθρέψωσι τοὺς σκώληκας των μηδὲ καὶ

νά φύγῃσι μόνοι. Οἱ μύρμηκες οὔτοι εἶναι φαῖοι, ἔχουσι δὲ 6-7 χιλιοστῶν μῆκος, μόνοι δὲ οἱ θήλειοι εἶναι ὀλίγον τι μεγαλειότεροι. Οἱ οὐδέτεροι ἔχουσι λεπτὰς καμπύλας σιαγόνας ἀπεληγούσας εἰς αἰχμὴν, χρησιμευούσας δὲ ὡς ὄπλα ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἐργαλεῖα. Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες ἔχουσι ἰδιαιτέρον τρόπον τοῦ μάχεσθαι. Μὴ δυνάμενοι νὰ λάθῃσι τὸν ἀντίπαλον ἀπὸ τῶν ποδῶν οὐδὲ νὰ κόψῃσι κεφαλὴν ἢ ἄλλο τι μέλος, συλλαμβάνουσι αὐτὸν καὶ τρυπῶσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τῆς αἰχμῆς των. Τοῦ εἶδους τούτου ἡ εὐστροφία εἶναι ἔκτακτος, αἱ κινήσεις ὀρηκτικαί, ἡ δὲ ἀνδρία παράτολμος. Μηδέποτε ζητῶν νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς, ὁ τοιοῦτος μύρμηξ ριπτόμενος ἐν τῷ μέσῳ ξένης μυρμηκίᾳ ἀναπηδᾷ καὶ φονεῖει σωρηδὸν τοὺς ἀντιπάλους του μέχρις οὗ καταβληθῆ. Ἄλλ' εἰς τοιαύτας μόνον περιστάσεις οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες ἐπιδεικνύουσι τοιαύτην μανίαν. Κατὰ τὰς συνήθεις ἐκδρομᾶς, βαδιζοῦσιν εἰς πυκνὴν φάλαγγα, ἀποσύρονται ἐνώπιον ἀπειλοῦντος κινδύνου καὶ ἀφίστανται παρουσιαζομένου τινὸς ἐμποδίου. Ἐὰν δὲ εἰς μύρμηξ μείνῃ ὀπίσω, σπεύδει νὰ καταφθάσῃ τοὺς συντρόφους του. Ὅταν ἡ διανυθησομένη ὁδὸς ᾖ μακρὰ, οἱ μύρμηκες ἴστανται συχνὰ ὅπως περιμένωσι τοὺς καθυστεροῦντας καὶ ἀποφασίζουσι περὶ τῆς ληπτέας διευθύνσεως.

Ἡ δύναμις τῶν ἐκστρατευουσῶν φαλαγγῶν διαφέρει, ἀνέρχεται δὲ ἐνίοτε μέχρι χιλίων ἢ καὶ διςχιλίων. Αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἐκτελοῦνται συνήθως κατὰ τὸν Ἰούνιον ἢ τὸν Αὐγούστου, ἡ δὲ ἀναχώρησις γίνεται πάντοτε μετὰ μεσημβρίαν περὶ τὰς δύο ἢ καὶ ἀργότερον, ὅταν ὁ καύσων ᾖ ὑπερβολικὸς. Αἱ προπαρασκευαί γίνονται ταχύτατα. Μύρμηκες τινες περιπατοῦσι μετ' ἀδιαφορίας ἐπὶ τοῦ δώματος, αἴφνης τινὲς αὐτῶν εἰσέρχονται εἰς τὴν φωλεάν, δοθέντος δὲ τοῦ σημείου, οἱ μύρμηκες ἐξέρχονται σωρηδὸν, συγκρούουσι τὸ μέτωπον καὶ ἐγγίζουσι ἀλλήλους διὰ τῶν κερατίων, ἔπειτα δὲ ἐκκινουσιν ὅλοι ὁμοῦ καὶ ἀπομακρύνονται. Οἱ δούλοι οὐδεμίαν προσοχὴν δίδουσι εἰς τὰ γενόμενα καὶ φαίνονται ὅλως ἀδιάφοροι.

Εἰς τινὰς περιστάσεις, οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες βαδιζοῦσιν εἰς τὸν πρὸς θν ὄρον μετὰ θαυμασίας βεβαιότητος, ὅταν λ. χ. ἔχουσι σκοπὸν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ μυρμηκίᾳς κειμένης ἐν τόπῳ γνωστῷ. Ἀπεναντίας ἀπατώνται εὐκόλως ὁσάκις ἐκστρατεύουσιν εἰς ἀγνωστα μέρη, αἱ δὲ ἐκστρατεῖαι ἀποτυγχάνουσι ἐνίοτε, καὶ τότε οἱ μύρμηκες ἐπανέρχονται ἄπρακτοι εἰς τὴν μυρμηκίαν, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία δὲν πηρεῖ αὐτοὺς, τὰ δὲ γενόμενα σφάλματα ἀποβαίνουσι ὠφέλιμα διὰ μέλλουσαν ἐκστρατεῖαν.

Τὴν ἐπαύριον ἐκκινουσιν ἐκ νέου καὶ βαδιζοῦσι μετὰ θάρρους, ἀπαντῶντες δὲ φωλεάν

καστανῶν μυρμηκῶν εἰσβάλλουσιν εἰς αὐτὴν ἐν ἀκαρεῖ καὶ ἐξέρχονται κρατοῦντες νύμφας, τὰς ὁποίας μεταφέρουσιν εἰς τὴν κατοικίαν των, ἀλλ' ἀντὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὴν, ἀποθέτουσι τὰς νύμφας εἰς σωρὸν παρὰ μίαν τῶν ὀπῶν καὶ ἀπέρχονται πάραυτα ὅπως κλέψωσι καὶ ἄλλας. Οἱ καστανοὶ μύρμηκες προβλέποντες δευτέραν ἔφοδον, κλείουσι τὰς ὀπὰς τῆς φωλεᾶς των μὲ χῶμα.

Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν πολεμικῶν μυρμηκῶν περιμένει τὸ κύριον σῶμα, ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἀναβαίνουσι ἐν τάχει ἐπὶ τοῦ δώματος, ἀνοίγουσι τὰς ὀπὰς, ἀνατρέπουσι τοὺς ἀμυνομένους καὶ ἀπέρχονται πάλιν φέροντες ἄλλη λείαν. Πολλάκις, ἀνόητοι μύρμηκες ἀπατάμενοι ἀρπάξουσι βόμβυκα κενούς ἢ πτώματα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα ἄχρηστα.

Ἐνίοτε ἀφοῦ ἔγιναν αἱ πρὸς ἐκστρατεῖαν προπαρασκευαί καὶ οἱ μύρμηκες ἐξεκίνησαν ἤδη, τινὲς αὐτῶν μένουσι ὀπίσω ἢ ἐμπροσθοφυλακὴ ἐπιστρέφει, πάντες φαίνονται ἀναποφάσιστοι, τὸ σχέδιον ὡς φαίνεται ἔγινε κακὸν καὶ ἡ ἐκστρατεία δὲν πραγματοποιεῖται. τὰ δὲ ζῶφια εἰσδύουσι κατ' ὀλίγον εἰς τὰ ὑπόγεια των.

Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες δὲν ὑποδουλοῦσι μόνον τοὺς καστανοὺς, ἀλλ' αἰχμαλωτίζουσι εὐχαρίστως καὶ τοὺς πυρρόγενεῖους (*fournis barberousse*). Οὔτοι ἀμύνονται θαρραλεώτερον τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡττῶνται πάντοτε. Βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς ἐρχομένους, ἐξέρχονται πολυάρθμοι ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν φωλεάν αὐτῶν. Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες μηδὲ ὅπως πτοούμενοι ἐπιτίθενται, γίνεται δὲ συμπλοκὴ ἀπερίγραφτος καὶ ἐνῶ εἰσέρχονται εἰς τὴν φωλεάν διὰ τῶν ὀπῶν, πλῆθος πυρρόγενεῖων ἐξέρχονται αὐτῆς φέροντες ἑκατοντάδας σκωλήκων καὶ νυμφῶν, ἅς προσπαθοῦσι νὰ σώσωσιν. Οἱ πολεμικοὶ ἀπέρχονται κρατοῦντες βόμβυκα, τότε δὲ οἱ πυρρόγενεῖοι διώκουσιν αὐτοὺς, ἡ δὲ σκηνὴ εἶναι περιεργοτάτη. Τινὲς τῶν πολεμικῶν μυρμηκῶν ἐλκόμενοι ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀναγκάζονται ν' ἀφήσωσι τὴν λείαν των· ἄλλοι ρίπτοντες τὸν βόμβυκα, τὸν ὁποῖον κρατοῦσι, τρυπῶσι διὰ τῆς αἰχμῆς των τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀντιπαλου. Οἱ πυρρόγενεῖοι ἐξακολουθοῦσιν ἐνοχλοῦντες ἐπὶ τινὰ χρόνον τοὺς πολεμικοὺς, ἀλλ' οὔτοι ταχύτεροι ὄντες φεύγουσι καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν φωλεάν των μετὰ σημαντικῆς λείας. Οὐδὲν ἀποθάρρυνει τοὺς ἀνδρείους τούτους μύρμηκας. Φάλαγξ πορευομένη ἐν κακοκαιρίᾳ, διερχεται ἐνίοτε πλησίον βρύσεως καὶ βρεχομένη προχωρεῖ δυσκόλως. Οἱ μύρμηκες ἀφικνούμενοι εἰς μεγάλην τινα ὁδὸν δὲν διστάζουσι νὰ διέλθωσιν αὐτὴν καίτοι καλύπτονται ὑπὸ τοῦ κονιορτοῦ καὶ ἀνατρέπονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἀφοῦ ληξέσωσι μυρμηκίαν τινα ἀπέρχονται, καθὼ δὲ φέροντες φορτίον, προσκόπτουσιν ἀνὰ πᾶν βῆμα καὶ παρασύ-

ρονται ὑπὸ τῆς θυέλλης εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἀλλὰ μηδὲν ἐγκαταλείποντες τὸ φορτίον, παλαίουςι μετ' ἀκαταβλήτου καρτερίας καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῶν χωρὶς ν' ἀπολέσωσι τὰ κατακτηθέντα.

Περιεργότατον εἶδος εἶναι τὸ τῶν λεγομένων πλανητῶν μυρμηκῶν (*fourmi erratique, tapi-nome*). Οὗτοι βαδίζουσι καὶ τρέχουσι κρατοῦντες ἀπειλητικῶς τὰ κεράτια αὐτῶν ἐμπρὸς καὶ ὑφ' οὐντες τὴν κοιλίαν, ἐκτοξεύουσι δὲ ῥευστὸν ἔχον βαουτάτην ὀσμὴν, διὰ τοῦ ὁποίου πνίγουσι πᾶν ἐχθρικὸν ζῷον. Οἱ μύρμηκες οὗτοι ὀρύσσουσιν ὑπόνομους καὶ ἀλλάσσουν συχνότατα κατοικίαν, μετοικοῦσι δὲ μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος συμπαραλαμβάνοντες μετ' αὐτῶν τοὺς σκώληκας καὶ τὰς νύμφας. Ὁ λόγος τῶν τοιούτων μετοικήσεων εἶναι ἀγνωστος. Οἱ μύρμηκες οὗτοι δὲν εἶναι πολεμικοὶ, ἀλλ' ὅμως προσβαλλόμενοι ἀμύνονται μετὰ παραδόξου εὐτολμίας. Περιστοιχίζομενος ὑπὸ ἐχθρῶν, ὁ πλανήτης μύρμηξ ἐκτοξεύει κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ βαρούσμιον αὐτοῦ ῥευστὸν, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ βραχέοντα ζῷα τρίζονται εἰς τὸ χῶμα καὶ κυλίονται ἐν σπασμοῖς.

Τοιαῦτα περίπου τὰ εἶδη τῶν μυρμηκῶν τῆς Εὐρώπης. Οὐχ ἤττον περίεργα καίτοι ὀλιγώτερον γνωστά εἶναι τὰ περὶ τῶν μυρμηκῶν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου.

Εἰς τὰς παρὰ τοὺς τροπικοὺς χώρας, ὑπάρχει πλῆθος μυρμηκῶν. Ὁ Ἄγγλος φυσιοδίφης **Henry Walter Bates**, διαμείνας ἐπὶ δώδεκα περίπου ἔτη παρὰ τὸν Ἀμαζώνιον ποταμὸν, παρετήρησε τὰς ἕξεις τῶν φοβερῶν ἐκεῖνων μυρμηκῶν, οἱ ὅποιοι περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς, τρέχουσιν εἰς τὰ δάση, εἰσδύουσιν εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἀρπάζοντες τὰ τρόφιμα, ἀπέρχονται διὰ νυκτὸς ὅπως ἀποφύγουσι τὴν καταδίωξιν.

Οἱ μεγαλοκέφαλοι οἰκοδόμοι (*æcodome*), ἔχοντες μῆκος 2-2½ ἐκατοστῶν τοῦ μέτρου, ὑπάρχουσι πολυπληθεῖς ἐν Βρασιλίᾳ. Οἱ οὐδέτεροι, καστανομέλανοι τὸ χρῶμα, ἔχουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν δύο κεραίας καὶ εἰς τὸν θώρακα δύο ζεύγη ἀκανθῶν, εἶναι δὲ τριῶν εἰδῶν, μικροὶ ἔχοντες μετρίαν κεφαλὴν, ἀληθεῖς ἐργάται, καὶ μεγάλοι ἔχοντες κεφαλὴν μεγίστην. Ἄγνωστον ἐάν ὑπάρχωσι μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν διαφοραὶ σπουδαῖαι ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰ προσόντα. Ὁ οἰκοδόμος μεταχειρίζεται πρὸς κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς τοῦ φύλλα δένδρων. Ὁ σουηδὸς περιηγητὴς Λουνδ διερχόμενος πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν πλησίον δένδρου μεμονωμένου, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως τὰ φύλλα πίπτοντα ὡς βροχῆ, πλησιάσας δὲ παρετήρησεν ὅτι ἐπὶ ἐκάστου φύλλου ἐκάθητο μύρμηξ ἐργαζόμενος παντὶ σθένει. Ἡ οὐρὰ ἐκόπτετο καὶ τὸ φύλλον ἔπιπτε χαμαί. Ἐποκάτω δὲ τοῦ δένδρου ἄλλοι μύρμηκες ἐκοπτον τὰ πεπτωκότα

φύλλα εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ τὰ ἀπεκρούζον. Εἰς ὅλην τὴν παραμαζώνιον χώραν, οἱ οἰκοδόμοι γυμνοῦσιν οὕτω τῶν φύλλων τὰ καλλιεργημένα δένδρα καὶ προξενούσι φοβερὰς ζημίας. Αἱ φωλεαὶ τῶν μυρμηκῶν τούτων ὁμοιάζουσιν ἐξωτερικῶς λοφίσκους ἔχοντας ἐνίοτε 1)2 μέτρου ὕψος καὶ 35—40 μέτρων περιφέρειαν. Ὁ θόλος σχηματίζεται ὑπὸ χῶματος ἔχων ὑψώματα ἐν εἶδει πυργίσκων, καλύπτει δὲ εὐρυχώρους καὶ βραθείας στοὰς ὑπογείους. Πιθανῶς τὰς φωλεὰς ταύτας κατασκευάζουσι τὴν νύκτα. καθότι τὴν ἡμέραν οὐδέποτε φαίνονται ἐργαζόμενοι, συνήθως δὲ αἱ ὄπαι μικραὶ οὔσαι καὶ πολυάριθμοι μένουσι κεκλεισμένοι, τοῦλάχιστον τὴν ἡμέραν. Ἐσωτερικῶς, ὑπάρχει εὐρύχωρος στοὰ ἀρίστης κατασκευῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀγοῦσι διόδοι στεναί.

Ἐπανερχόμενοι τῆς συλλογῆς τῶν φύλλων οἱ οἰκοδόμοι ὁμοιάζουσι φύλλα περιπατοῦντα, τὸ δὲ θέαμα εἶναι περιεργότατον. Οὐ μακρὰν τῶν φωλεῶν τὰ τεμάχια τῶν φύλλων, ἔχοντα τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος μικροῦ νομίσματος, κατατίθενται εἰς σωροὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὰ τεμάχια ταῦτα χρησιμεύουσι πρὸς κατασκευὴν τῶν θόλων καὶ τιθέμενα μεταξὺ τοῦ χῶματος, καθιστῶσι τὸν θόλον σχεδὸν ἀδιάβροχον. Τινὲς τῶν ἐργατῶν φέρουσι τὰ τεμάχια καὶ ῥίπτουσιν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ γηλόφου· ἄλλοι τοποθετοῦσιν αὐτὰ καταλλήλως καὶ καλύπτουσιν αὐτὰ μὲ χῶμα. Ἡ ὑπὲρ τὴν γῆν ἔκτασις τῶν φωλεῶν εἶναι πολυλάκις 65 μέτρων. Ἄγνωστον εἶναι πῶς ἀνατρέφουσιν οἱ οἰκοδόμοι τοὺς σκώληκας τῶν. Οἱ ἄρρηνες καὶ οἱ θήλειες, ἔχοντες μικρὰν κεφαλὴν καὶ μεγάλην πτερά, ἐξέρχονται τῶν φωλεῶν κατὰ τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον, ἅμα ἀρχομένων τῶν ὑετῶν, πλείστοι δὲ καταστρέφονται ὑπὸ ἐντομοφάγων πτηνῶν.

Μύρμηκες πάντη ἄλλοιοι, ἀλλ' οὐχ ἤττον παράδοξοι, κατοικοῦσιν ἐπίσης ἐν τῇ Νοτίᾳ Ἀμερικῇ. Οἱ φυσιοδίφαι ὀνομάζουσιν αὐτοὺς *eciton legionis*, εἶναι δὲ μακροὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ ἔχουσι κεφαλὴν πλατεῖαν μετὰ μεγίστων σαγόνων κοπτερῶν, μακροὺς πόδας καὶ κέντρον, δάκνουσι δὲ καὶ κεντρίζουσιν. Οἱ μύρμηκες οὗτοι εἶναι σαρκοφάγοι, θηρεύουσι δὲ ἐν σώματι, καὶ ἐκφοβίζουσιν ὅλα τὰ ζῷα. Οἱ Ἴνδοι ἀποφύγουσιν αὐτοὺς διὰ παντοίων μέσων, εἰσερχόμενοι εἰς τὰ δάση. Ὁ Bates παρετήρησε δέκα διάφορα εἶδη τοιούτων θηριωδῶν μυρμηκῶν. Χιλιάδες αὐτῶν ἐκστρατεύουσιν ὁμοῦ καὶ ἐπανέρχονται φέροντες ἐντομα διαμεμελισμένα, πρὸ πάντων δὲ σκώληκας καὶ νύμφας ἄλλων μυρμηκῶν. Τὴν λείαν ταύτην ἀποθέτουσι παρὰ τὰς φωλεὰς· οἱ μὴ φέροντες φορτίον βοηθοῦσι τοὺς ἄλλους.

Δύο ἄλλα εἶδη ἐνδιαίτωνται εἰς τὰ δάση, ὁμοιότατα ἄλλήλοις. Ὁ φυσιοδίφης δυσκόλως διακρίνει αὐτὰ, μεταξὺ τῶν ὅμως οἱ μύρμη-

κας γνωρίζονται και οὐδέποτε συγχέονται και περ ἀδιαλείπτως συναντῶμενοι. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι νάνοι και γίγαντες, θηρεύουσι δὲ ἐν σώματι. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀπαντῶντα αὐτούς! τὰ φοβερά ζωῆφια ἀναρρίχωνται ἐπὶ τῶν κνημῶν αὐτοῦ και δάκνουσι και κεντρίζουσι αὐτόν. Οἱ Ἴνδοι βλέποντες αὐτούς τρέπονται εἰς φυγὴν φωνάζοντες ταυόκα, καθότι οὕτως ὀνομάζουσι τοὺς μύρμηκας οἱ ἐγγώριοι.

Οἱ μύρμηκες οὗτοι ἐμπνέουσι φόβον εἰς πάντα τὰ ζῶα, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀραχνῶν και τῶν καμπῶν και διαμελίζοντες αὐτάς, μεταφέρουσι τὰ τεμάχια εἰς τὴν μυρμηκίαν. Ἐπιτίθενται δὲ και κατὰ τῶν φωλεῶν τῶν σφηκῶν και εἰσβάλλοντες εἰς αὐτάς, ἀρπάζουσι τοὺς σκόληκας και τὰς νύμφας και κατακερματίζουν αὐτούς πάραυτα. Οἱ σφήκες ἀμύνονται, ἀλλ' εἶναι ἀνίσχυροι κατὰ τῶν μυρμηκῶν. Ἐπάρχουσι μεταξὺ τῶν μυρμηκῶν τούτων εἶδη ἐντελῶς τυφλά, ζῶντα ἐν ὑπογείοις, ὅπου ὀρύσσουσι ἀδιαλείπτως ὑπονόμους ὅπως ἐπιτύχῃσι ζένας φωλεάς, τὰς ὁποίας λεηλατοῦσι.

Ἐκ τῶν προειρημένων βλέπει ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἔχομεν γνώσεις θετικὰς περὶ τῆς νοήμοσύνης και τῶν προσόντων, περὶ τῶν ἡθῶν και τοῦ χαρακτῆρος τῶν μυρμηκῶν. Νῦν δὲ ὑπολείπεται εἰς τὸν φυσιοδίφην νὰ μελετήσῃ τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν, τοῦ ὁποίου τὰ γενικώτερα μόνον εἶναι γνωστά.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τὴν τοιαύτην μελέτην θίλει ἐπιχειρήσει καρτερικὸς τις ἐρευνητῆς και ὅτι διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, θέλουσι ἐξηγηθῆ πλεῖστα φαινόμενα, τὰ ὁποία τῶρα δὲν ἐννοοῦμεν.

EMILE BLANCHARD.

ΛΑΖΑΡΟΝΟΙ

Περὶ τῶν ἐν Νεαπόλει Λαζαρόνων ἐγράφησαν ὡς γνωστὸν κατὰ καιροὺς πολλὰ και ἀντιφατικὰ διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι και τῶν Ἰταλῶν ἔνιοι ἀγνοοῦσι τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διαβόητος αὕτη τάξις ὑπέστη σὺν τῷ προϊόντι χρόνῳ οὐχὶ μικρὰς ἀλλοιώσεις, δὲν εἶναι ἄσκοπος βραχεῖα περιγραφή κατὰ τὰς ἀκριβεστεράς ἐρεῦνας. Τὸ ὄνομα «Λαζαρόνοι» εἰσῆχθη τὸ πρῶτον εἰς Ἰταλίαν ἐκ τῶν ὁμόρων γαλλικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐπὶ τῶν μέσων αἰῶνων ἐκαλοῦντο Λαζαρίν οἱ λεπροὶ, ἅτε διατρίβοντες ἔξωθεν τῶν πόλεων ἐν νοσοκομείοις, ἅτινα διετέλουν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἁγίου Λαζάρου. Ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ λαμβάνουσι τὸ ὄνομα οἱ Ἰταλοὶ μυθιστοριογράφοι τῆς 18^{ης} και τῆς 19^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Ὁ ἐκ Σαλέρνου Μασούκιος συνέταξε τὴν ἱστορίαν δύο ἐρωμένων, οἵτινες, ζητοῦντες σκέπην βραγδαίων βροχῶν, καταφεύγουσι εἰς νοσοκομεῖον λεπρῶν, καταστρέφονται δὲ ὑπὸ τῶν εἰδελθῶν, ἀσελγεστάτων και αἰμοβόρων κατοί-

κων. Μόλις ἐπὶ τῶν ἀντιβασιλέων, εἶτα δὲ και ἐπὶ τῶν Βουρβῶνων διεφθάρη και ἠγγιώθη ἡ ἐν Νεαπόλει ἐσχάτη τῶν πολιτῶν τάξις ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε προσηγορεύθη διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου. Οἱ ἀργοὶ και οἱ ἄστεγοι, οἱ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶντες, οἱ εἰς οὐδένα οἶκον ἀνήκοντες κατελέγοντο ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας και τοῦ δημοσίου εἰς τὴν τάξιν τῶν Λαζαρόνων. Μετ' ὀλίγου προσήλθεν εἰς τὴν χορείαν τούτων ἕτερον στοιχεῖον φίλερι και μάχιμον, ὅσοι δηλαδὴ διεκείντο δυσμενῶς πρὸς τὰς πρωτευούσας ἐν τῇ κοινῶνι τάξεις και καθόλου πρὸς τὴν ὑφισταμένην κυβέρνησιν· ἐκόμισαν δὲ οὗτοι ἐπαναστατικὴν δραστηριότητα, σοσιαλιστικὰς ἀρχάς, και κατήρτισαν ὀργανικῶς τὸν ἀλόγιστον τοῦτον συρφετόν. Ἐκτοτε οἱ Λαζαρόνοι διεδραμάτισαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ βασιλείου περιφανὲς πρόσωπον, ἐξέθιασαν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπανειλημμένως παντοῖα προνόμια, διὰ δὲ τῆς συμμετοχῆς ἢ τῆς ἀποχῆς των μεγίστην παρέσχον ροπήν εἰς τὴν νικητὴν ἢ ἤτταν τῶν πολιτικῶν κομμάτων και εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν τῶν ἐπαναστάσεων. Τρανὰ δείγματα ἐνθουσιασμοῦ ἀκαταγωνίστου ἔδωσαν τῷ 1799 ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς παρθενοπέου δημοκρατίας. Τῷ 1848 ἐπελάβοντο αὐτοὶ πρῶτοι τῶν ὅπλων, μετ' ὀλίγους δὲ μῆνας διέπραξαν ἀνηκούστους θηριωδίας. Ἐκτοτε ὁ ἀστήρ αὐτῶν ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν. Αὐστηροὺς κατὰ τῶν Λαζαρόνων νόμους ἐξέδωκεν ὁ Μουράτ ἐπὶ σκοπῷ ἵνα τοὺς ἐξάφανίσῃ τέλει ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς· ἀλλ' οὐδὲν ἔσχυσε, διότι τὸ σύνταγμα τῶν Λαζαρόνων ἀνέβαινε εἰς 30,000, οὐχ ἤττον ἰσχυροὶ και θρασεῖς ἀπεδείχθησαν βραδύτερον ἐπὶ τῆς βουρβωνικῆς φανλοκρατίας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἔστειλαν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπιτροπήν αἰτούμενοι καλλιτέριον ποιότητα και εὐτελεστεράν τοῦ ἄρτου τιμὴν. Ὁ βασιλεὺς, δν προσηγόρευον πάντοτε διὰ τοῦ σὺ, συνέστησε δημοσία ἀρτοποιεῖα, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπειλητικὰς ἀξιώσεις των. Πᾶσαν δύναμιν πολιτικὴν ἀπέβηλον οἱ Λαζαρόνοι ὅτε και αἱ ἄλλαι τάξεις ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ ἤρξαντο βαθμηδὸν ἐνθουσιῶσαι ὑπὲρ τῆς ἐνότητος και ἐλευθερίας τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοιαύτην ὑψηλὴν ἰδέαν και αὐταπάρνησιν δὲν ἠδύναντο νὰ μεταρσιωθῶσι οἱ ὑπὸ τῶν Βουρβῶνων ἔτι μάλλον διαφθαρέντες Λαζαρόνοι, οἱ σύνθημα ἔχοντες τὰ τρία F, Farine, Feste, Forche, ἤτοι ἄλευρα πρὸς κατασκευὴν ἄρτου και μακαρονίων, δημοσίας πανηγύρεις και ἀγγύνην διὰ τοὺς ἀρνούμενους τὰ δύο πρῶτα. Ἐν τοιαύτῃ τριάδι ἔκειτο ὅλη ἡ περὶ τὸ κυβερνᾶν σοφία τῶν Βουρβῶνων. Ὡς τάξις ἰδία οἱ Λαζαρόνοι δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις δὲν ῥυθμίζει τὰ κατὰ τὴν κανονικὴν ἐργασίαν οὕτως ὥστε νὰ μὴ μὲν ἀργῇ ἡ μεγίστη τοῦ ὄχλου μερὶς δι' ἔλλειψιν εὐκαιρίας ἢ χειραγωγοῦ, δὲν θὰ